

ԱՊՈՒԵՍՏ ՊԱՅՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ձեռնդրեալ է համար հարկաւոր գիրք-
քիսեր :

ՊԵՂԱՑԻՆԵՐԸ շատ ջանք ունին որ
իրենց գործին գործածած կենդանիներ
ընդ իրենց ունեցածէն ծնած ըլլան . ուս-
տի մատակ ձի և կով կը պահեն , անոնց
ծնունդին հոգ կը տանին , և անոնցմէ
ծնածը թէ և ատեն մը իրենց բանին
չգայ ալ նէ՝ զանոնք պահելը և ուտե-
լիքնին հոգալը շատ բեռ մը չէ իրենց :
Սանաւանդ որ մեծ բան է իրենց՝
սուղ գնով դրսէն փոխ չառնելին . ո-
րովհետեւ փոխ առնելը իրենց մեծ կոր-
ծանմանը պատճառ է . այլ տներնուն
մէջ դարմանել , իրենց պէտք եղածը
գործածել և աւելորդն ալ ծախելը ի-
րենց շատ օգտակար է :

Ուստի հարկաւոր կը սեպեմ առաջ
կենդանի սնուցողներուն պէտք ըլլալու
բաներուն վրայօք համառօտ ոճով մը
խօսիլ :

Ինդհանրապէս աղէկ նայելու է որ
ձիերուն ցեղը ազնիւ ըլլայ : Դրաբացիք
զանազան հնարքներ բանեցրնելով ու
շատ ուշադրութեամբ կը ջանան որ ի-
րենց ձիերուն ցեղը աղէկ պահեն ու
հետզհետէ ալ աղէկցընեն : Կերպ կերպ
վարպետութիւն ալ Եւրոպա կը բանե-
ցընեն . վասն զի կը տեսնես որ մէկ
կառքին չորս կամ վեց ձի լծեր են , ու
ամենուն ձեւը , տեսքը , նշանները մի և
նոյն են :

Բուռակը ծնածին պէս բերանը կը
բանան , լեզուին վրայ սոխի մաշկին
պէս մաշկ մը կայ՝ լաթով մը կ'առնուն
կը սրեն , բերնէն ի վեր ալ կը փչեն ,
որպէս զի կենդանւոյն շունչը երկար ըլ-
լայ : Երբեմն ալ կ'ըլլայ որ քուռակնե-
րը իրենք իրենցմէ աս մաշկը կը փրցը-
նեն կը նետեն . բայց ոմանք ալ կու-
լուտան և անկէց շունչերնին կարճ
կ'ըլլայ ու զառ ի վեր տեղուանք չեն

կրնար ելել՝ կը յոգնին կը մնան : Իս-
մաշկը կուլ տուող քուռակը կերածէն
օգուտ չգտնալէն ի զատ՝ դիմացկուն ալ
չըլլար , շատ կը բրտնի , կերակրին տօպ-
րակը կը թրջէ , և աղէկ զգայուն ձի
չըլլար :

Ոմանք քուռակը ծնածին պէս լե-
զուին տակի երակէն արին կ'առնեն .
վասն զի անով անասնոյն լեզուն երկայն
կ'ըլլայ , ու խրխնջէ նէ ձայնը հեռու
տեղեր կ'երթայ :

Բուռակը իր մօրը կաթը շատ ծծէ
նէ , լեարդը կը մեծնայ , անանկով մեծ-
ղի , ծոյլ ու ապուշ կ'ըլլայ . ոչ աղէկ բը-
նութիւն կ'ունենայ , ոչ ալ աղէկ ձի
կ'ըլլայ : Ուստի Դրաբացիք միայն իրեք
օր իր մօրը կաթը ծծել կուտան , ետքը
ուղտի կաթով կը սնուցանեն կամ թե-
փէն զատած բարակ ալիւրը ջրով կը
շաղուեն՝ խիւս կ'ընեն , ու անով մինչև
իրեք ամիս կը դարմանեն : Ինչէն ետև
ալ իրեն կերակուրը խոտ ու գարի է ,
բայց դարձեալ ալիւրէ շինած խիւսն
ալ կուտան՝ ուղտի կաթն ալ , որ ուս-
կից ուղէ՝ անկէ ուտէ : Իսկ կերպ սնու-
ցանելով քուռակը , երբոր մեծնայ՝
թուջունի պէս սրննթաց ու անխոնջ
կ'ըլլայ : Իսկ մայրն ալ քառսուն օր չեն
աշխատեցընէր , պարապ կը պահեն :

Բիւրտերն ալ քուռակը կովու կամ
ոչխարի կաթով կը մեծցընեն կ'ըսեն .
ասանկ մեծցած ձիուն քով ալ տիրասէր
բնաւորութիւն կ'ըլլայ , վրայէն իջնաս
նէ՝ քովէդ չղատուիր , հեծնալու ըլլաս
նէ՝ հանդարտ կը կայնի , և անանկ ա-
ղէկներ կ'ըլլան որ հեծնալու ատեն գայ
նէ՝ ինքիրմէ քովդ կուգան կը պատ-
րաստուին որ հեծնաս :

Ինչ ձիերն ալ որ ջրի մէջ կը պառ-
կին , կամ գոմէշի կաթով պահուած
են , կամ մատակը յղի ատենը գոմէշին
ջուրը պառկիլը տեսնալէն է կ'ըսեն :

Ինչ քուռակ մը որ ծովի ջուր խրմ-
ցընելով կը մեծցընես նէ , անոր լեարդը
պզտիկ կը մնայ ու յարգի է :

Եգիպտոսի կողմի էշերը շատ կա-
տաղի կ'ըլլան . վասն զի խոզի միսը
մանր կը ջարդեն ու գարիի հետ խառ-

նեղով կը կերցընեն անոնց, ջուրն ալ օրն անգամ մը գարիէն առաջ կուտան. իսկ թէ որ խողին միտը ձիուն տրուի նէ, խածնող կ'ըլլայ, ու մարդու ալ անասունի վրայ ալ կը յարձըկի ու կը խածնէ :

Պ . Պ

ՕԳՏԱԿԱՐ ԳԻՒՏԵՐ

Փայտեղէնները Դժնայեալ ընող վեռնիք

Ըն փայտեղէն ներն որ օգին խոնաւութենէն շուտով կ'աւրուին՝ վեռնիք տրուի վրանին նէ՝ դիմացկուն կ'ըլլան . բայց որպէս զի ան վեռնիքը, կամ թէ անոր տեղը որ և իցէ եզոտ ներկ աւելի հաստատութիւն դիմացկունութի տայ փայտին, քանի որ առջի ձեռքը դեռ չէ չորցած՝ վրան պէտք է մէկ կարգ մը մաշած բարակ աւազ ցանել, ան աւազին վրայ նոյն վեռնիքը նորէն տալու է՝ աղէկ մը վրձինը կոխելով : Ըսանկով փայտին երեսը այնպէս կը պնդանայ որ ինչուան քսան տարի ոչ օգէն ոչ արեւն և ոչ անձրեւէն կ'աւրուի :

Արաի Դժնայեալ յիւն :

Ս'իւ աման մը կաթ նոյնչափ քաջախի հետ խառնէ՝ այնպէս որ կաթը մակրդուի . ան կտրած կաթը կամ շիճուկը զատէ, ու չորս կամ հինգ հաւ կը թի ձերմկուց աղէկ մը զարնելէն վերջը անոր վրայ լեցուր ու խառնէ . անոնց վրայ ալ քիչ մը չմարած բարակ կիր աւելցուր, անանկ որ ամբողջ զանգուած մը ըլլայ : Ըս ձիւթը կը գործածուի ձեղքուած կամ բաժնուած նիւթերը մէկմէկու հետ միացընելու, կամ ինչ և իցէ ձեղք լեցընելու . ու թէ որ լաւ մը չորցընելէն վերջը գործածուի, կրակի ալ ջրի ալ շատ աղէկ կը դիմանայ :

Լոշէ-բէն իրայի պատեանին՝ Ժոյնը պալ :

Ս . Բարակային թթուի կամ արքայաջրի՝ մէջ լուծուած ոսկին եղջիւրին կարմիր գոյն մը կուտայ : Թ . Բարակային թթուի մէջ լուծուած արծաթը սև գոյն մը կուտայ : Ժ . Սնդկի բորակուտի լուծմամբ մթնագոյն տեսք մը կ'առնու : Արովհետև աս իրեք գոյնը միայն ունի կրիայի սպտեանը, ասոնց մով եղջիւրը անոր նմանցընելը դիւրին կ'ըլլայ :

Փայտած ակումներու դարձան :

Ս'ի որ փտութիւնը շատ առաջ չէ գնացած, մի միայն դեղ է՝ մեխակի՝ կիւնամոնի՝ ու անանուխի՝ եղը, կամ ուրիշ ինչ և իցէ զօրաւոր ոգիք բամպակի կը տորով մը փտած տեղը դնել, և կամ տաքցուցած երկրթով տաղել . բայց թէ որ այնչափ փտտեր է որ ատամնային ջիղը դուրս ելեր է, որ ան ատեն սաստիկ կ'ըլլայ ցաւը տաքէն պաղէն ու կերակուրներէն, ամենէն զօրաւոր դեղն է արծաթի բորակուտով կամ դժոխաքարով՝ այրել ան ջիղը : Երբոր ատամնային ջիղը դուրս չէ ելած, հետագայ դեղերն ալ կրնան ըլլալ :

Ա . Ըն երկու տրամ քափրախառն ալքոոլ, տասը ցորենաչափ ազնիւ բալասան, երեսուն կաթիլ ափիմնի ոգիք, տասը կաթիլ անանուխի եղ . ասոնք իրարու խառնէ ու բամպակով ակուային վրայ դիր :

Բ . Ըն մէկ տրամ սրոհունդ՝ ըսուած խոտին ոգիքը, երեսուն կաթիլ ափիմնի ոգիք . խառնէ ու դիր բամպակով :

Գ . Փերուի ջրկոտեմ՝ ըսուած խոտին ոգիքը բամպակով դիր ցաւած տեղը :

1 Պաղա :	4 Տարւէն :
2 Բեղապ :	5 Կանէ :
3 Գարեկաթիլ :	6 Զէնէնէ՛ Բաւը :
7 Հիփերիֆոն, Կապլա օթոն . Իտ . Piretro.	
8 Սոն Բերեթի . Իտ . Crescione del Perú.	